

Αντιμεταρρύθμιση Κοινωνικής Πολιτικής στην Ελλάδα της Κρίσης:

"...τόσες χαρακιές, που 'λεγες είχανε περάσει μέρες πολλές
μέσα σε λίγην ώρα"¹

Δημήτρης Βενιέρης

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Σκοπός της εργασίας και της διημερίδας της ΕΕΚΠ είναι η ανάδειξη των επιπτώσεων της πολύπλευρης κρίσης στην κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα. Πρόκειται κυρίως για τη διερεύνηση του ολοένα και βαθύτερου χάσματος μεταξύ ισχυρών κοινωνικών αναγκών και ισχνών κοινωνικών λύσεων. Η εισήγηση αποτυπώνει την κοινωνική αποδιάρθρωση που πυροδότησαν η εθνική χρεωκοπία και η νεοφιλελεύθερη λιτότητα μετά το 2010 αλλά αιμοδότησε η ασυδοσία των πολιτικών επιλογών μετά το 1950. Στην πραγματικότητα, το ελληνικό σύστημα κοινωνικής πολιτικής δεν διέφυγε ποτέ μιας πολύπλευρης ενδογενούς κρίσης και δεν συνέδεσε ποτέ τον βαθμό της ανάγκης με τη δίκαιη κάλυψη της. Οι αποφάσεις για μια συγκροτημένη μεταρρύθμιση που θα ανακαλύπτει την κοινωνική δικαιοσύνη και θα θεμελιώνει πραγματική κοινωνική ευημερία δεν ελήφθησαν ποτέ. Η μεταρρύθμιση κατέληξε σε εν μία νυκτί ανατροπή εν ονόματι μιας αίολης δημοσιονομικής σωτηρίας. Το ελληνικό μοντέλο αλλαγής φέρει χαρακτηριστικά ξαφνικού θανάτου. Πέρασαν χρόνια πολλά αβελτηρίας μέσα σε λίγους μήνες πλήρους εκτροπής...

Το νέο σύστημα δεν διανέμει πλέον προνόμια αλλά φτωχοποίηση, δεν αναδιανέμει ευημερία αλλά ανασφάλεια. Πρόκειται για ένα υπολειμματικό προνοιακό σύστημα βασικής κοινωνικής πολιτικής πλαισιωμένο από ένα καταχρηστικό για τα δικαιώματα των εργαζομένων 'πρόγραμμα' κοινωνικής ασφάλισης. Οι ρόλοι αντιστρέφονται. Η κρατική παρέμβαση και η συλλογική δέσμευση υποχωρούν, οι ιδιωτικές λύσεις και η ατομική ευθύνη προάγονται. Κάποιοι θεσμοί αφυπνούνται. Πρωτίστως η κοινωνία των πολιτών και δευτερευόντως η εκκλησία γίνονται σανίδα σωτηρίας χαρίζοντας κάποιο νόημα στην αλληλεγγύη. Ένα άδικο αναποτελεσματικό κοινωνικό σύστημα μετασχηματίστηκε σε λιγότερο άδικο αλλά περισσότερο αναποτελεσματικό. Η "κοινωνική δικαιοσύνη" των μνημονίων είναι μια βίαιη επιβολή εξίσωσης προς τα κάτω. Η κοινωνική πολιτική ελέω κρίσης μεταβάλλει την κοινωνική ευημερία σε κοινωνική συνδρομή. Οι νέες κοινωνικές πολιτικές αδυνατούν, ή δεν αποσκοπούν, να

¹ Οδυσσέας Ελύτης (1959), 'Ανάγνωσμα Τρίτο-Η μεγάλη έξοδος', *Άξιον Εστί*.

σηκώσουν το βάρος παλαιών και νέων αναγκών. Πρόκειται για μια κοινωνική αντιμεταρρύθμιση που αγνοεί νεότερες στρατηγικές κοινωνικής πολιτικής όπως η 'κοινωνική επένδυση' ενώ κατεδαφίζει την ελληνική εκδοχή της κοινωνικής προστασίας.

Στα πολιτικά χαρακτηριστικά της νέας κοινωνικής πολιτικής είναι η ενίσχυση της υπερεθνικής και της υπο-εθνικής διάστασης χωρίς σχεδιασμό και νομιμοποίηση. Ταυτόχρονα, η εθνική διάσταση υποχωρεί στην υπερεθνική λιτότητα και καταδικάζει σε λιτότητα τις κυοφορούμενες υπο-εθνικές κοινωνικές πολιτικές. Στο κοινωνικό υπόβαθρο συνυπάρχουν νησίδες κοινωνίας των πολιτών με νέα δίκτυα αλληλεγγύης και ήπειροι εσωστρεφών ατομοκεντρικών αντιλήψεων. Η καταιγίδα ανεργίας, φτώχειας και αποκλεισμών ανακυκλώνεται από μια τιμωρητική υπονόμηση των βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων (αυστηροποίηση, υποβάθμιση, εξατομίκευση, κλπ.). Η ελληνική υπερσυντηρητική κοινωνική πολιτική μετασηματίστηκε επί χάρτου με βάση μια ξενόφερτη νεοφιλελεύθερη συνταγή απορρύθμισης κοινωνικών δικαιωμάτων.

Η νέα κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα είναι υβρίδιο του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού και προπομπός της προϊούσης κοινωνικής αποδιάρθρωσης. Οι νέες κοινωνικές πολιτικές συμπυκνώνονται στο κείμενο με ραχοκοκαλιά τις επιστημονικές εισηγήσεις της διημερίδας της ΕΕΚΠ. Σκιαγραφούνται οι κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις της κρίσης και η τρέχουσα δυναμική στα πεδία της εργασίας, της υγείας, της ασφάλισης, της πρόνοιας, της εκπαίδευσης, του κοινωνικού αποκλεισμού και της εγγύησης εισοδήματος καθώς και η σχετική προβληματική σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
